

Epistemological Element of Individualism of F. Hayek's Philosophy

Roman Kuryan

Post-graduate student of the National University of Kyiv-Mohyla Academy, speciality: Philosophic Anthropology, Philosophy of Culture. 2 H. Skovoroda Str., Kyiv, UKRAINE, e-mail: romankurian@gmail.com

The present study highlights the relationship of epistemology and individualism in the liberal philosophy of F. Hayek. Epistemology appears a fundamental ground for understanding the essence of individualism and principles of its existence.

Major F. Hayek's works dedicated to correlation between epistemology and individualism, are "Individualism and Economic Order" and "The Sensory Order". They allow a detailed establishment of cognitive capacities of a person. The philosopher viewed spontaneity as a core feature of consciousness, it being the reason for sensory arrangement of human cognition. Hence, knowledge is characterized as incomplete, incapable of universality and not formalized; knowledge cannot be centralized, therefore, it is dispersed among individs.

As it is impossible to predict goals and actions of individs, F. Hayek adopted the position of negative utilitarianism. It means that individ's motivation is unperceptible, thus, the only remaining intention is minimization of evil/damage.

Spontaneity of individs as social atoms causes similar arrangement at the social level as well. Microorder of human knowledge structure reflects the mechanism of arrangement of social macroorder. F. Hayek emphasizes that spontaneous order is a natural way of dissemination of information and knowledge in society. Hence, such arrangement can be ensured by way of avoiding any artificial constructs. With this regard it is ascertained that society cannot function following any rational metaguidelines or be governed by rational planning, etc. It is recognized that the only acceptable way of development of society is self-arrangement and self-regulation.

Lack of rational planning and regulation in society makes evolution the only internal principle of its self-arrangement. It is owing to individual competition that the most effective knowledge and skills are identified, which contribute to the progress of society in general.

*Translated by Polyglot Translation Bureau
<http://www.polyglot-lviv.com>*

Епістемологічна складова індивідуалізму філософії Ф. Гаєка

Роман Кур'ян

Аспірантура Національного Університету "Києво-Могилянська академія", спеціальність "філософська антропологія, філософія культури". УКРАЇНА, м. Київ, вул.Г.Сковороди, 2, E-mail: romankurian@gmail.com

В дослідженні висвітлюється зв'язок епістемології та індивідуалізму в ліберальній філософії Ф. Гаєка. Ключем до розуміння можливостей та обмежень індивіда постає «сенсорний порядок», як основний принцип організації людського знання. Епістемологічні погляди Ф. Гаєка є засадничими для розуміння індивіда та його ролі в соціальному макропорядку і притаманних для нього процесів: адаптація, конкуренція, еволюція.

Ключові слова: Ф. Гаєк, індивідуалізм, епістемологія, сенсорний порядок, спонтанний порядок, негативний утилітаризм, еволюція.

I. Вступ

Філософія Ф. Гаєка, що заснована на принципах класичного лібералізму, серед засадничих принципів постулює індивідуалізм. На рівні зі свободою, індивідуалізм становить невід'ємний елемент теоретичного ядра філософії Ф. Гаєка. Принципом індивідуалізму пронизані економічна, соціальна та політична площини його філософії – завдяки теоретичній міцності цього поняття мислитель зводить до спільної точки опори різноманіття вимірів людського буття.

II. Епістемологічне підґрунття

Розробці та проясненню питання індивідуалізму Ф. Гаєк присвятив немало своїх робіт. Серед найбільш знаних праць «Individualism and Economic Order» [1948], в якій найвищого гатунку удостоєний індивідуалізм «англійської традиції», тобто такий, що визнає агентом діяльності у суспільстві виключно індивіда (суспільного атома), та відхиляє будь-яке зовнішнє раціональне планування чи координацію дій індивідів. Забезпечує подібну методологічну концептуалізацію індивідуалізму епістемологічне підґрунття.

Знайомство з епістемологією Ф. Гаєка найкраще розпочати з поняття «сенсорний порядок». 1952 р. Ф. Гаєк видає книгу під однойменною назвою – «The Sensory Order», що структурує та доповнює його економічні та соціальні погляди епістемологічним підґрунттям. В ній вчений досліджує механізм людських сприйнятів та мислення і перетворення їх на знання. Основною рисою свідомості, за Ф. Гаєком, є спонтанність та нестабільність – стохастична сенсорна організація здатна породжувати нові форми досвіду, адаптовуватись до середовища. Хоч людській свідомості і властиво залишати найефективніші знання, та можливість змінюватись цінується Ф. Гаєком як елемент інноваційності. Дослідники підкреслюють

кілька найважливіших рис людського пізнання, згідно уявлень Ф. Гаєка. По-перше: знання завжди не повне, адже сенсорний порядок – лише частина загальнішого і складнішого порядку, що існує поза конкретним індивідом. По-друге: знання розпорошене серед великої кількості індивідів. По-третє: знання релевантні лише в певних локальних умовах, в яких перебуває їх носій. По-четверте: цінним знання буде лише за тієї умови, якщо нестиме ефективність або будь-яку іншу користь в певний необхідний для індивіда момент, а це вимагає гнучкості для налаштування в мінливих умовах. По-п'яте: більша частина знань має неформалізований характер; практичні навички, вміння, звички – також знання, що не піддаються перекладу, оволодіти ними можна лише з допомогою досвіду.

Ф. Гаєк безшадно розпорошує знання серед всієї людськості, елімінуючи будь-який статус істини та універсальності до індивідуального локального знання. Більш того, навіть власні інтереси людина подекуди не може пізнати. Індивід не володіє досконалою інформацією щодо власних бажань та вподобань, які залежать від часу та обставин. З огляду на недоступність ясного розуміння мотивації індивіда, утилітаризм Ф. Гаєка набуває специфічних рис, а саме характеризується як негативний утилітаризм. Відтак індивід мусить керуватись у своїй діяльності лише метою зменшення шкоди чи зла для найбільшої кількості людей. Хоча Ф. Гаєк усе ж зауважує, що окрім негативного формулювання мотивації індивіда («не нашкод») можна говорити про такі цілі як адаптація та ефективність.

III. Індивід та макропорядок

Мікропорядок організації людського знання відзеркалює механізм улаштування соціального макропорядку. Учасниками розширеного порядку є соціальні групи, інституції, культури, традиції, цивілізації. Подібно до людського знання, інформація на більш загальному рівні організації людського суспільства є так само розпорошена. Ф. Гаєк йменує подібний процес спонтанним порядком, позначаючи тим самим, хаотичність поширення та функціонування інформації. Ф. Гаєк наголошує, що спонтанний порядок є природним шляхом поширення інформації та знань у суспільстві. Тому для забезпечення такої організації, на думку австрійського філософа, необхідно уникати будь-яких штучних побудов та конструкцій. Ф. Гаєк доводить, що спонтанні порядки не є втіленням певного раціонального замислу – вони є продуктом людської діяльності, а не продуктом людського розуму. Яскравими аргументами на підтвердження епістемологічної концепції Ф. Гаєка постають приклади утворення, поширення та функціонування таких феноменів як мова, мораль, право, ринок. Все це приклади самоорганізованих та самоврегульованих систем, адже для підтримки їхнього існування не потрібне будь-яке свідоме регулювання чи раціоналізоване планування розвитку.

Соціальний макропорядок влаштований та функціонує за еволюційним принципом, а тому призводить до відбору найкращих інституцій. Ф. Гаєк використовує аналогію спонтанної організації розширеного порядку на прикладі ринку. Відтак важливо наголосити, що еволюційний відбір частково сприяв розвитку та становленню індивідуалізму завдяки конкурентній боротьбі, як головному механізму для визначення найсильніших. Індивідуалізм, на думку Ф. Гаєка, є не лише неунікним природним станом людини, що ґрунтується на унікальності когнітивних можливостей та наявних в ній локалізованих знань, а й на ефекті конкуренції, що тримається на індивідуальній різноманітності. Ринок не здатний функціонувати за раціональним планом подібно до суспільства, що складається з великої кількості соціальних атомів – індивідів. Саме тому індивідуалізм Ф. Гаєка вимагає повної незалежності від раціональних мета-настанов – як на рівні індивідуума, так і на макрорівні; відсутність штучної організації функціонування суспільства дозволяє індивідам в рівній конкурентній боротьбі визначати найефективніші знання та вміння, що допомагають досягнути бажаних індивідом цілей.

Висновки

З допомогою епістемологічного обґрунтування індивідуалізму, Ф. Гаєк зумів вибудувати ґрунтовну та струнку теорію, яка пояснює функціонування мікро- та макрорівнів соціального буття людини. Центральним принципом постає «сенсорний порядок», який на макрорівні переростає до «спонтанного порядку».

Література

- [1] Гаєк, Ф. А. Індивідуалізм та економічний порядок / Фрідріх Август фон Гаєк . – Харків : Акта, 2002. – 416 с.
- [2] Капелюшников Р. И. Расширенный порядок и пределы неокласического мышления / Ростислав Исаакович Капелюшников // Истоки. Вып. 5: Экономика в контексте истории и культуры / Под ред. Я. И. Кузьминова. М. : ГУ-ВШЭ, 2004. – С. 513 – 541.
- [3] Birner Jack. Hayek, Co-ordination and Evolution His Legacy in Philosophy, Politics, Economics and the History of Ideas / Jack Birner, Rudy van Zijp ; – UK : Routledge, 1994. – 388 p.
- [4] Evolutionary Psychology and Economic Theory / Advances in Austrian Economics, Volume 7. – JAI Press, 2005. – 316 p.
- [5] Hayek F. A. The Sensory Order / Friedrich August Hayek. – Chicago: University of Chicago Press, 1952.– 209 p.
- [6] The Cambridge Companion to Hayek/ Edited by: Edward Feser. – New York: Cambridge University Press, 2006. – 342 p.
- [7] The Social Science of Hayek's 'The Sensory Order' / Advances in Austrian Economics, Volume 13. – Emerald Group Publishing Limited, 2010. – 430 p.